שיחות חיזוק על התורה והמועדים

אמרי ישראל

המשך לשיעורים שנמסרו בציון 'שמעון הצדיק'

נושאי השיחה:

אמונה בהתגלות כבוד ה' מכל הבריאה

פרשת תולדות (שנה ז')

השיחה נמסרה מפי

הרה"ח ר' **ישראל מאיר ברנר** שליט"א

בליל א' כסליו התשפ"ז

– מהדורת טיוטא ואינו מוגה –

בס"ד מתקיים שיעור מפי הרב שליט"א

בספה"ק 'סיפורי מעשיות' – מעשה מ'בן המלך והשפחה'

<u>מידי שבוע ביום שני</u> (בבית הכנסת 'מדרש יקותיאל' – ירושלים)

לפרטים ניתן ליצור קשר בפלא' 0583202009

כמו כן מתקיים שיעור ב'פרקי אבות'

<u>מידי שבוע בימי רביעי</u>

השיעור מתקיים בביתר עילית בבית המדרש 'אוהל פנחס'
רחוב המגיד ממעזריטש 33 בשעה 20:00

(כדאי ליצור קשר לפני זה בפלא' 0548463761)

לתרומות והקדשות להצלחה ולרפואה, או להבדיל לע"נ

לצורך הוצאת חוברות אלו בפרשיות הבאות בעזרת ה' יתברך

(וכן לעדכונים על שיעורי הרב שליט"א)

ניתן להתקשר לפלאפון: 0583202009 תזכו למצוות!

ניתן לשמוע את כל השיעורים בקו השיעורים הישיר לשיעורי הרב

ב'קול הלשון' בטלפון מספר 0732951319

יו"ל בס"ד ע"י "הנותן בים דרך" עריכת והדפסת שיעורי משפיעי ברסלב בתורת מוהר"ן מברסלב ותלמידו מוהרנ"ת זי"ע
נכתב ע"פ הבנת השומעים (וכן ההערות והמ"מ הינם ע"ד בלבד)- ומחמת הרצון להוציאו בזריזות אינו מוגה כל צורכו
נשמח לשמוע כל הערה והארה ע"מ שנוכל לתקן בעתיד כשיצא בספר אם ירצה השי"ת בפלא' – 0548486331

פרשת תולדות*

נושא השיחה:

אמונה בהתגלות כבוד ה' מכל הבריאה

(להסתכל בשכל שבכל דבר)

עניינים שנתבארו בשיחה:

*** להסתכל בשכל שבכל דבר – בחינת יעקב * 'בשכל שבכל דבר' – שכל הבריאה התגלות השי"ת * להתחדש בכל יום באמונה בה' * ה'שכל' שמקבלים על ידי החיזוק באמונה * 'רשעים מלאים חרטות' – ספקות על המעשים שלהם מחוסר אמונה * קניית הבכורה על ידי יעקב – בחינת שמחה * אכילת הצדיקים (יעקב) מול אכילת הרשעים (עשיו) * פגם האכילה (מזבח) של עשיו ביום פטירת אברהם (היפך פי שנים) * ה'בירורים' שהיו בבני האבות הקדושים * 'ויתרוצצו הבנים' – לכל אחד יש מחשבות רעות * 'מכרה כיום' – את יום המיתה * מה שייך לקנות 'בכורה' ששייכת בטבע לאדם בלידתו * 'כי ציד בפיו' – הבירורים (והניצוצות) שהיו אצל עשיו * 'כסליו' כנגד בנימין – שמבטחו בה'**

להסתכל בשכל שבכל דבר – בחינת יעקב

בתורה הראשונה בליקו"מ רבנו מביא: "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' (תהלים קי"ט): דע, כי על ידי התורה נתקבלים כל התפלות וכל הבקשות, שאנו מבקשים ומתפללים. והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצריכין, הן ברוחני הן בגשמי".

ובהמשך התורה רבינו אומר: "כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל, של כל דבר, ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שיאיר לו השכל, שיש בכל דבר, להתקרב להשם יתברך על ידי אותו הדבר. כי השכל הוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שכתוב (קהלת ח): "חכמת אדם תאיר פניו": וזה בחינת יעקב. כי יעקב זכה לבכורה שהוא ראשית, שהוא בחינת חכמה. (תקונים תקון י"ד, זהר משפטים קכ"א:), כמו שכתוב (תהלים קי"א): "ראשית חכמה". וזה בחינת (בראשית כ"ז): "ויעקבני זה פעמים". ותרגום אונקלוס: וחכמני, וזה בחינת שמש. כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ד): "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום": וזה בחינת חית - לשון חיות (עיין זוהר פנחם רמ"ח: ובתיקונים תיקון ס"ה). כי החכמה והשכל הוא החיות של כל דבר, כמו שכתוב (קהלת ז): "החכמה תחיה" וכו'".

ורבינו מדבר אח"כ על עשיו: "אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות, שיש בכל דבר, זה בחינת עשו שבזה את הבכורה, כמו שכתוב (בראשית כ"ה): "ויבז עשו את הבכורה"; דהינו השכל כנ"ל, בחינת

---

* נמסר בתאריך ליל א' כסליו התשפ"ז, בבית הרב שליט"א.

(משלי י"ח): "לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו". וזה בחינת מלכות הרשעה, בחינת לבנה דסטרא אחרא, שעליה נאמר (ישעיהו כ"ד): "וחפרה הלבנה" וכו' (עין תיקון ח). וזה בחינת יצר טוב ויצר הרע. כי היצר טוב נקרא "מסכן וחכם" (קהלת ד), בחינת מלכות, שהיא בחינת ענייה ודלה דלית לה מגרמה כלום כי אם מה שמקבלת מחכמה". ואח"כ רבינו מביא שלזכות למלכות דקדושה זה על ידי מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.): 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע'. שזה על ידי לימוד תורה בכח.

במקום אחר בליקו"מ (תורה צא) רבינו מביא על הפסוק 'ויהי ידיו אמונה' שיש כמה מיני אמונה, ורבינו אח"כ אומר: "וכשיש לו אמונה כזו, בא מן האמונה אל השכל. וכל מה שמחזיק את עצמו באמונה, בא אל שכל יותר. כי הדבר שהיה צריך מתחלה להאמין, עכשיו כשבא אל אמונה יותר גדולה, מבין הדבר הראשון בשכל. וזה שכתוב במשה ויהי ידיו אמונה, שהיה לו אמונה כל כך גדולה, עד שנתפשט בכל האיברים, שאפילו בידיו היה האמונה כל כך גדולה עד בא השמש, היינו להשכל של הדבר, ושמש הוא בחינת חכמה כמובא אצלנו (לעיל בסימן א)".

'בשכל שבכל דבר' – שכל הבריאה התגלות השי"ת

ומסבירים מה זה נקרא 'להסתכל בשכל שבכל דבר'? הכוונה להסתכל בחכמה שיש בכל דבר, כלומר בכל דבר ודבר שיש בבריאה צריכים להסתכל עם אמונה, להסתכל בפנימיות שיש בכל דבר, ומה הזה הפנימיות'? האמונה - לדעת שהכל זה מאת ה'! וכמו שאמרנו היום (ר"ח) בהלל 'מאת ה' היתה זאת', וכשאדם רואה את הגדלות שבבריאה, הוא רואה את גדלות ה'. ודברנו בעבר כמה פעמים שזה מה שרבינו מביא שבבוקר להסתכל על השמים, כדי לראות את ה'חדשים לבקרים רבה אמונתך', לראות את ההתחדשות שבבריאה, ועל ידי זה אני זוכה לחדש את עצמי ולהמשיך עליי 'דעת'.

ומה זה 'דעת'? אברהם אבינו היה חסדים, ויצחק היה גבורה, ואילו יעקב היה תפארת, שזה גם חסדים וגם גבורות. וזה ה'דעת', שנאמר בה 'דעת קנית מה חסרת', הדעת זה האמונה לקבל מהבריאה כל דבר. וזה מה שרבי יוחנן אמר 'מכל מלמדי השכלתי', שמכל דבר שהיה בבריאה הוא השכיל', השכיל - הכוונה שהוא התעלה מזה. וזהו 'מאת ה' שהאדם יודע בכל דבר שגם זו לטובה, וכל מה דעביד קודשא בריך הוא לטב עביד, שהאדם יודע שבכל מה שעובר עליו הוא מחזק את עצמו במה שאמרו חז"ל 'לרגעים תבחננו' שבכל רגע ורגע מתברר איך האדם מחדש את עצמו באמונה וכך הוא זוכה, וזה מה שדברנו שבוע שעבר על 'שיותי ה' לנגדי תמיד' זה מידת ההשתוות, ועיקר ההשתוות זה על ידי האמונה.

בדגל מחנה אפרים כתוב בתחילת הפרשה על הפסוק 'ויעתר ה' ליצחק... ותהר רבקה אשתו', שכל התפילה והיסוד של עבודת ה' זה הענין של האמונה, ואת האמונה קיבלנו מהאבות הקדושים, וכמו שהגמ' אומרת במכות (דף כד) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר 'צדיק באמונתו יחיה', כי צדיק חי על אמונה, וזה מה שכתוב בתהילים 'כל מצותיך אמונה', אומר הבעל שם טוב שהיסוד של כל מצות התורה הכל תלוי באמונה, כי כמה שהאדם יותר מאמין

הוא מתחזק יותר בתפלה ולקיום המצות וללימוד התורה הקדושה.

להתחדש בכל יום באמונה בה׳

וכמו שמביא הדגל מחנה אפרים בתחילת פרשת עקב, בשם הבעל שם טוב: "כלל גדול לעבודת הבורא ברוך הוא העיקר הוא ההאמנה ועל זה היה מזהיר אא"ז זללה"ה וזהו שורש לכל התורה והעבודה, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט, פ"ו) כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני, כי עיקר המצוות היא האמונה להאמין בה', ומי שהוא מאמין בה' יכול להתפלל בכל יום כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית הוא בכל יום בריה חדשה! וכל העולמות הם ברואים חדשים, וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל, וגם ברא אותו להתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טוב. ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית, התפילה והמצוות נעשין אצלו כדבר ישן ורגיל ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום.

וזהו שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק (שם ע"א, ט') אל תשליכני לעת זקנה, פירוש שיזקין הדבר אצלו כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל איברי האדם מחמת שתש כוחותיו ולחלוחו ומריצות הדמים המחיה את האדם, כמו כן ברוחניות שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול ולא דבר חדש. וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים (פסיקתא זוטא ואתחנן ו', ו') כי חדשים לבקרים רבה אמונתך (איכה ג', כ"ג) פירוש כי על ידי שחדשים לבקרים היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית ועל ידי זה רבה אמונתך נמצא עיקר כל התפילה והמצוה היא האמונה.

וזהו אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אבל עקרב פוסק (ברכות ל' ב), פירוש כי נחש נקרא המחשבה זרה ופירוש אפילו מחשבה זרה מסבבת את האדם לא יפסיק מלהתפלל, כי אם הוא מאמין באמונה שלימה שיש בורא הכל והוא מלך עולם, בודאי המחשבה זרה באה לתיקונה כדי להעלותה לשורשה". והוא מאריך שם מאד בזה ומביא משל לזה. והעיקר מה שיוצא שצריכים לחדש את עצמו בכל יום ויום, ועל ידי שאני מחדש את עצמי בכל יום, אז אני מרגיש חיות חדשה בכל יום, וזה כל עבודת ה'.

ה׳שכל׳ שמקבלים על ידי החיזוק באמונה

וההתחזקות באמונה כ"כ גדולה, עד כדי כך שכמה שהאדם מתחזק יותר באמונה בה' ככה הוא זוכה יותר להתגלות של שכל, ולהתגלות מראות אלוקים, וכמו שמובא בספרים [וזה מובא גם בספרי ברסלב] שזה מה שכתוב 'נפתחו השמים וארא מראות אלוקים', שזה ר"ת 'אמונה', שאף שיחזקאל הנביא היה בגלות בבבל, ששם אין השכינה שורה בחו"ל, בכל זאת בכח האמונה הוא זכה להמשיך התגלות מראות אלוקים, וזה הכח לכל אדם שיכול לזכות על ידי ההתחזקות באמונה. עד כדי 'נפתחו השמים וארא מראות אלוקים', וכך בכל דבר שהולך אצלו הוא יכול לראות מראות אלוקים'.

וזה מה שרבינו מלמד אותנו כאן שצריכים להסתכל בשכל שבכל דבר, ה'שכל' זה האמונה הקדושה. ומה שלוקחים מהאדם את הבחירה

האדם צריך לדעת שהקב"ה הוא נותן לאדם את הבינה והדיעה בכל מה שיבחר, וכך יש לאדם מנוחת הנפש, והוא לא מתחרט בליבו, כי הוא תמיד מקשר את עצמו לאמונה. כי אותם שאין להם אמונה, תמיד ליבם נוקפם על כל מעשיהם שמא לא נהגו במעשיהם כראוי, משא"כ באדם שיש לו אמונה.

וזה הזכות במה שרבינו הנחיל אותנו את הענין של ההתבודדות, 'שפכי כמים ליבך', שמעתי מאנ"ש מה זה 'להסתכל בשכל שבכל דבר'? 'שכל' זה ר"ת ש'פכי כ'מים ל'יבך, כשאדם שופט את עצמו בהתבודדות אח"כ בכל מה שעובר עליו, הוא יודע 'אני עשיתי את שלי', ועכשיו כל מה שקורה 'מאת ה' היתה זאת'! [וזה בחינה מסויימת על מה שכתוב בפרשה 'ותלך לדרוש את ה', וכמו שנראה אי"ה בהמשך הדברים].

'רשעים מלאים חרטות' – ספקות על המעשים שלהם מחוסר אמונה

הבעל שם טוב מביא על 'צדיק באמונתו יחיה', שעל ידי אמונתו הוא ממשיך על עצמו חיים, וגם הרע נתהפך עליו לטובה, ולעומת זאת רשעים שהם בבחינת 'רשעים מלאים חרטות', אומר הבעש"ט שאין הכוונה שמתחרטים על העבירות שבידם, כי כן זה מעלה גדולה, כי אמרו חז"ל שאפילו המהרהר תשובה בליבו הרי זה צדיק גמור, וכמו שאמרו חז"ל בקידושין שחוששין לקידושין שמא הרהר תשובה, רק מה זה 'מלאים חרטות', אומר הבעש"ט שהרשעים תמיד מלאים ספקות וחרטות על מעשיהם.

כי באמת אנחנו צריכים להאמין שכל מעשינו הם בהשגחה של השי"ת, ותמיד צריכים לתת לליבו את המחשבה כיצד ינהוג בכל מעשינו, וגם לאחר מעשה שלו יכול להיות שאדם טעה, וטעה בבחירה, אבל יש לנו לדעת שכל הטעויות שלנו, מאת ה' היתה זאת' - לתת בליבנו את המחשבה הזאת, וזהו 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאת מעיננו', שהאדם יודע שכל הספקות הכל מאת ה', אבל רשעים מלאים חרטות על מעשיהם, וזה הרשעות שלהם שהם חסרים אמונה אמיתית בהנהגת השי"ת בעולמו. וזה מה שאנחנו צריכים לדעת שגם הבחירה שיש ביד האדם זה לא לבחור רק בין טוב לרע בקיום המצות, ולא בענייני העולם, כי באמת חז"ל אומרים לנו 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', הכל זה מאת ה' היתה זאת'.

קניית הבכורה על ידי יעקב – בחינת שמחה

ובפרשת השבוע רואים שיעקב קנה מעשיו את הבכורה, ור' נתן מאריך בזה [וכתוב באמרי ישראל על זה] שהוא קנה את זה כשנפטר אברהם אבינו, וכשעשיו בא מהשדה עייף, שהוא כפר באותה שעה בתחיית המתים כמ"ש חז"ל, ור' נתן מאריך לדבר בליקו"ה הל' הודאה (ה"ו, יח) שכל המחלוקת והמלחמות בין יעקב לעשיו, וז"ל: "וְזֶה בְּחִינַת כָּל הַמִּלְחָמָה שֶׁהָיָה בֵּין יַעֲקֹב וְעֵשָׂו, כִּי עִקַּר הַשִּׂמְחָה הוּא בְּחִינַת קְדֻשַּׁת יַעֲקֹב שֶׁהָיְתָה מִפָּתוֹ שְׁלֵמָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים יד, ז): "יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל", וּכְתִיב (שָׁם קמט, ב): "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו". וְעֵשָׂו הוּא אֱדוֹם, שֶׁמִּמֶּנּוּ כָּל הַגְּלֻיּוֹת, עִקַּר הִתְגַּבְּרוּתוֹ הוּא עַל־יְדֵי עַצְבוּת כַּנַּ"ל, בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית כז, מ): "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ" וְכוּ', 'תָּרִיד' דַּיְקָא לְשׁוֹן יְלָלָה וְעַצְבוּת (רַשִׁ"י שָׁם), אָז 'וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ' וְכוּ' וְכַנַּ"ל. וְזֶה

בְּחִינַת הַבְּרָכָה וְהַבְּכוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּדֵּל יַעֲקֹב לְקַח מֵעֵשָׂו. הַבְּרָכָה, זֶה בְּחִינַת בִּרְכַּת הַשֶּׂכֶל, שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי שִׂמְחָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּכוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲבוֹדָה שֶׁל קָרְבָּנוֹת שֶׁהָיָה אָז בַּבְּכוֹרִים (זְבָחִים קיב:), כִּי עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת הֵם בְּחִינַת שִׂמְחָה, כַּנַּ"ל (אות טו).

וְעַל־כֵּן הָיָה הַמַּעֲשֶׂה בְּעֵת שֶׁעָסַק יַעֲקֹב אָבִינוּ לְנַחֵם אֶת יִצְחָק אָבִיו מֵאֲבֵלוּתוֹ עַל אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם כה, כט): וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בָּבָא בַּתְרָא טז:). וְאָז וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף – מִן הָרְצִיחָה וּמִנְּאוּף וַעֲבוֹדָה־זָרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת כַּעַס וַעֲצָבוּת. כִּי יַעֲקֹב עָסַק אָז בְּסִעֻדַת הַבְּרָאָה לְאָבִיו לְנַחֲמוֹ מֵאֲבֵלוּתוֹ, וְעִקַּר הַנֶּחָמָה הוּא בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים ל, יב): "הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי" שֶׁהוּא בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה לה, י): "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה" הַנַּ"ל, שֶׁהוּא שֶׁצְּרִיכִין לַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה לא, יב): "וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם".

אכילת הצדיקים (יעקב) מול אכילת הרשעים (עשיו)

ור' נתן מביא שם שזה כל הענין של העדשים שמביאים לאבל שזה לרמוז שגלגל חוזר בעולם וכו' שהכל מתהפך בסוף לנחמה, ואח"כ כותב ר' נתן: "אֲבָל עֵשָׂו כָּפַר בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה בְּתְחִיַּת הַמֵּתִים דַּיְקָא, עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁמֵּת אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ פָּרָשָׁה זֹאת (בְּרֵאשִׁית רַבָּה סג, יא), שֶׁאָמַר: 'בְּזָקֵן זֶה פָּגְעָה מִדַּת הַדִּין' וְכוּ', כִּי עָבַר אָז כַּמָּה עֲבֵרוֹת, שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִין מֵהַקְּלִפָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצָבוּת, עַל־כֵּן אָמַר (בְּרֵאשִׁית כה, ל): הַלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה – שֶׁהוּא (תִּקּוּנֵי זֹהַר י.) תַּקְפָּא דִּדִינָא, שֶׁהוּא עֲצָבוּת.

כִּי אֲכִילַת הַצַּדִּיקִים הִיא בְּחִינַת שִׂמְחָה, בְּחִינַת (קֹהֶלֶת ח, טו): "לֶאֱכֹל וְלִשְׂתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ", בְּחִינַת (דְּבָרִים יב, ז): "וַאֲכַלְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם", שֶׁנֶּאֱמַר עַל אֲכִילַת הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲכִילַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁאֲכִילָתָם תָּמִיד בִּבְחִינַת אֲכִילַת קָרְבָּנוֹת. וְעַל־כֵּן שֶׁלְּחָנָם מְכַפֵּר כַּמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת נה.). אֲבָל אֲכִילַת עֵשָׂו וְסִיעָתוֹ – הֵם עִקַּר הָעֲצָבוּת שֶׁהוּא זֶהֳמַת הַנָּחָשׁ, בְּחִינַת 'בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה' וְכוּ'. וְזֶה הִגְבִּיר אָז עַל עַצְמוֹ עֵשָׂו הָרָשָׁע, שֶׁאָמַר (בְּרֵאשִׁית כה, ל): "הַלְעִיטֵנִי נָא" וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲכִילָה גַּסָּה בְּדֶרֶךְ הַלְעָטָה, שֶׁהוּא פְּגַם הָאֲכִילָה, כַּמּוּבָא (זֹהַר תְּרוּמָה קסח:), שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצָבוּת, כַּנַּ"ל".

פגם האכילה (מזבח) של עשיו ביום פטירת אברהם (היפך פי שנים)

וחשבתי להוסיף על דבר ר' נתן מדברי רבינו (ליקו"מ יז) שדברנו בשבוע שעבר, על מידת היראה והאהבה, שהכל תלוי בצדיק, וכמו שמביא שם (בסעיף א'): "כי יראה ואהבה אי אפשר לקבל, כי אם על ידי צדיקי הדור, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה". ואח"כ (בסעיף ב') רבינו אומר: "וכשנחשך אצל אחד היראה והאהבה, בבחינת (ישעיהו נ): "אלביש שמים קדרות ושק אשים

כסותם". "שמים" - זה בחינת אש ומים, הינו יראה ואהבה, נתלבשים בקדרות ונחשכים ונתכסים בשק... כי לפעמים יש שנחשך אצל אחד אור הצדיק, ואינו זוכה להבין ולראות אורו הגדול; ואף שהוא אצל הצדיק, אינו יכול לטעום ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק, שעל ידו יוכל לבוא לתכלית הטוב. וכמו שמצינו גבי עפרון, שמקום מערת המכפלה, שהוא שער גן עדן, שדרך שם עולין כל הנשמות, ואורו גדול מאד, אף על פי כן אצלו היה מקום חשך ואפלה, ועל כן מכרו בשמחה רבה לאברהם, כמובא (זהר חיי שרה קכ"ח)".

וכך ביום הפטירה של אברהם אבינו, הגיע עשיו לכזאת ירידה עד שהוא כפר בתחיית המתים, והפגם שלו היה פגם האכילה, וכמו שרבינו מביא שאצל מי שנחשך אצלו היראה והאהבה, איך האדם נכשל? זה פגם המזבח, וכמו שמביא רבינו שם (ליקו"מ יז, באות ג): "והתקון לזה, להכניע ולבטל כסילות השכל, הוא על ידי בחינת מזבח, כי עקר יניקת הכסילות, דהיינו הקליפות, הוא רק מבחינת מזבח (עין זהר תרומה קל"ט), הינו בחינת אכילה, כי 'שלחנו של אדם מכפר כמזבח' (ברכות נ"ח), ומשם עיקר יניקתם. ועל כן אפילו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה, וזה מחמת שיניקת הכסילות הוא משם. אך צריך שלא לתן חיות להקליפות, כי אם כדי חיונו בצמצום ולא יותר. ואז כשהמזבח כתקונו, הינו שהאכילה בכשרות כראוי, אזי נכנעים הקלפות וכו'...".

וזה הפשט שכשאברהם אבינו המנהיג של העולם נפטר, אם אנחנו יודעים שביום פטירת הצדיק מתגלה אור גדול בבחינת 'ויהי נא פי שנים ברוחך אלי', שיכולים לקבל שפע קדושה בבחינת פי שנים, וכמו שרבינו אומר (ליקו"מ סו) שאלישע קיבל מאליהו הנביא בחינה של פי שנים. והבחינה הזאת שיעקב אבינו אמר 'מכרה כיום את בכורתך לי', זה הכח שכתוב 'אלה תולדות יצחק אברהם הוליד את יצחק', כשנפטר אברהם אבינו חשבו שנאבד המנהיג של כל העולם, וזה הכח של יצחק אבינו, 'אברהם הוליד את יצחק' אברהם נתן כח ליצחק לפני הפטירה שלו, בבחינת 'פי שנים', וזהו 'ואלה' מוסיף על הראשונות שיצחק הוסיף ללכת בדרך הזאת של אברהם אבינו, להכנים אור מלכות שמים בעולם, וזה הכח של אברהם, שהילדים יורשים את הנחלה של אביהם. ור' נתן מדבר בהל' נחלות ואומר שאפילו בממון של האדם זה ניצוצות הקדושה שלו, וכך זה בחינת הבכורה בחינת 'ויהי נא ברוחך פי שנים'.

ה'בירורים' שהיו בבני האבות הקדושים

וזה מה שכתוב 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ולא 'כל יצחק' כי היה נצרך עוד בירור רע מהחלק הטוב, וכמו שכתוב 'בת בתואל' לברר את זה, ואברהם כל מה שעשה היה לברר, עד כדי כך שגירש את ישמעאל ואח"כ שלח את בני קטורה להפריש את יצחק מהם. וזהו 'אברהם הוליד את יצחק' לרמז 'כי ביצחק ולא כל יצחק'. וזה מה שכתוב 'ויתרוצצו הבנים' שאז התחיל המלחמה ואז כתוב 'ותלך לדרוש את ה', מה הפשט? היא הלכה לבקש רחמים שלא יזיק עשיו ליעקב, שהוא נמצא ביחד איתו בבטן אימם, 'ותלך לדרוש את ה', זה התפילה שכתוב על יצחק 'ויעתר' שגם הוא הרבה בתפילה כדי להחליש את הכח של עשיו.

ויותר מזה דברתי בעבר [ונד' בספר] שכתוב בפרקי דר"א ובתרגום יונתן על 'ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו', שיצחק לקח את רבקה להר המוריה והתפלל שם, כדי שיהיה לו זכות במקום שעקדו אביו, ולכן 'ויעתר לו' מחמת הזכות שנעקד שם על גבי המזבח, ושם הובטח לאברהם אבינו 'הרבה ארבה את זרעך'. [ומכאן אנו לומדים בימים נוראים יש הבדל בין תפילת צדיק בין צדיק ואכמ"ל]. ולכן נשמעה התפילה בשביל יצחק, כידוע שהוא לא היה עקר, כי הקב"ה הבטיח שיהיה לו ילדים מזרע יצחק, וכל הזמן יצחק ביקש שהקב"ה יעזור לו בזכות רבקה - שממנה יבואו לו בנים.

וזהו 'אברהם הוליד את יצחק' כי צדיקים במיתתן נקראים חיים, ולהיפך עשיו אמר באותו הזמן 'הנה אנכי הולך למות', כי רשעים בחייהם קרויים מתים', וזהו 'ותלך לדרוש את ה', כי צריך תמיד לשאול עצות מהצדיקים, וכל מי שהוא עובד ה' יש לו מניעות והסתרות וצריכים בירור המידות בתוך עצמו, ועל זה יש לבקש הרבה עזר מה' שיעזור לו לזכות להתגבר על כל הספקות והבלבולים. וכמו שתמיד מדברים לפני פורים על מחיית עמלק, ומסבירים שלכל אחד יש עמלק בתוך הגוף שלו, אותו הדבר 'ותלך לדרוש את ה', הכוונה לדרוש בתוך הסט"א, כי לכל אחד יש לו בחינת עמלק בתוכו, וזה בחינת 'צא וכבוש להם את הדרך' (ב"ר, מ, ו), שאמר הקב"ה לאברהם על בניו - שיוכלו לכבוש תמיד את היצר.

'ויתרוצצו הבנים' – לכל אחד יש מחשבות רעות

וזהו 'ויתרוצצו הבנים בקרבה' שתמיד ולכל אדם יש התרוצצות של היצה"ר, ומצד שאחד יש לו משיכה של בית מדרש, ומצד שני יש לו מחשבות רעות ללכת לדברים שהם בחינת ע"ז. ורבינו מגלה לנו בליקו"מ (קח) על 'זבחי אלוקים רוח נשברה': "והרהור עכו"ם שייך אצל כל אדם, הינו מה שמתחיל להתפלל בדבקות, או מתבודד את עצמו, ובאמצע התפלה או ההתבודדות נופל ממדרגתו, זהו בחינות הרהורי עכו"ם. כי כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה. וכשנתקלקל האמונה, נמצא מחזיר פניו מהשם יתברך, כמו שכתוב (ישעיה א): "נזורו אחור", והשם יתברך גם כן מסתיר פניו ממנו, נמצא הוא אחור באחור. וצריך להביא על זה עולה".

וזה מה ש'עשו' – היצה"ר מתגבר, וכך באמצע התפילה נכנסים לאדם מחשבות של היפך האמונה שזה בחינת עבודה זרה, והאדם צריך לעבוד על עצמו בבחינת 'ותלך לדרוש אל ה', ללכת לצדיקים שיתפללו עבורו, ולהוציא מעצמו את בחינת הרע שבקרבו, וזה מה שבבכורה שזה רומז על השכל שבכל דבר, - עשיו לא ראה את האמונה שיש בדבר, ומיד הוא נפל.

'מכרה כיום' – את יום המיתה

וכתוב בספרים מה זה 'מכרה כיום את בכורתך לי', מה זה 'כיום'? זה היום המיוחד מיתר הימים, וזה המלחמה הגדולה שהיתה בין יעקב לעשיו, 'ולאום מלאום יאמץ' כשזה קם זה נופל, ו'מכרה לי כיום' את היום שאוכל להתגבר עליו, והכל היה ביום שנפטר אברהם אבינו, וזה הנזיד שהוא בישל, 'מכרה כיום', שהיום האיר לו בענין הזה, וכמו שאיתא שיום פטירת הצדיק מתגלים אורות גדולים וזהו ענין 'היום' כי היה כיום מאיר.

ראיתי בספר 'פנים יפות' מבעל הפלאה זי"ע, שמסביר מה זה 'כיום'? וז"ל: "**איתא במדרש (ב"ר סג, יג) מכרה כיום א"ל זבון לי חד יום מן דידך, יש לפרש דקאי על יום המיתה כמו שכתבנו לעיל שעשו מתחבר בסטרא דקליפא סטרא דמיתה, ולפי שאמר הכתוב (קהלת ח, ח) אין שלטון ביום המות שבאותו יום הוא שולט על האדם, ולכך אמרו חז"ל בברכות (ה א) לעולם ירגיז אדם וכו' יזכור לו יום המות שהוא יום שליטותו על האדם, ואמר לו שימכור לו אותו יום שהוא יומין דילך סטרא דמותא, לכך אחז"ל יעקב אבינו לא מת (תענית ה, א) שלא היה לו שליטה עליו**".

כי היצה"ר מתגבר ביום האחרון על האדם, וזה מה שיעקב ביקש מעשיו, וכמו שרבינו מביא כאן בתורה הראשונה שעשיו זה מרמז על היצה"ר שהוא מלאך המוות, ויעקב ביקש ממנו שימכור לו 'יום אחד', הכוונה ליום המיתה, שזה יום דילך, יום שהיצה"ר שולט על האדם, ויעקב קנה את היום הזה, שאז אין שליטה ליצה"ר שזה יום המוות, ואומר ההפלאה שלכן אמרו חז"ל בתענית 'יעקב אבינו לא מת', היינו שלא היה לו שליטה עליו, כי יעקב אבינו קנה את היום הזה מהיצה"ר.

מה שייך לקנות 'בכורה' ששייכת בטבע לאדם בלידתו

וזה מה שאנחנו צריכים לדעת, מה שכתוב במדרש רבה בפרשת השבוע (פס"ג, ב): "**עטרת זקנים בני בנים, האבות עטרה לבנים, והבנים עטרת לאבות, האבות עטרה לבנים, שנאמר ותפארת בנים אבותם, הבנים עטרה לאבות, דכתיב עטרת זקנים בני בנים**".

תחילת העבודה של האדם זה לקבל עבודת האמונה בבחינת 'עבד', גם כשאין לאדם שום הרגשה הוא צריך לעשות עבודתו, ולהאמין שזה תיקון הנפש ועבודת ה', לעבוד את ה' בין אם הוא מרגיש טעם ובין אם הוא לא מרגיש טעם, בבחינת 'זאת חוקת התורה', שזה אף בלי טעם, וכך האדם צריך ללמוד תורה בין אם הוא מרגיש נעימות בתורה ובין אם הוא לא מרגיש טעם.

ואברהם אבינו ברגע שהיתה מידתו חסד, אבל היה שם עוד זוהמא, ומזה נולד ישמעאל שהזוהמא והסיגים והמותרות של מידת החסד התלבשו אצלו. ואותו הדבר אצל יצחק שמידתו היתה גבורה, והסיגים של מידת הגבורה נולד מזה עשיו, ורק אח"כ אצל יעקב שמידתו היתה 'דעת', שזה מידת הרחמים התמזגות מחסד וגבורה, וזה התפארת שיעקב אבינו היה נקי מכל הסיגים ומיטתו היתה שלמה, וכדי להמשיך את יעקב היה צריך אברהם לקבל מידת היראה מיצחק, ויצחק קיבל מידת היראה מאברהם שזה 'תפארת בנים אבותם ועטרת זקנים בני בנים'.

ובזה מובן מכירת הבכורה. כי לכאורה מה שייך למכור 'בכורה', הרי בכורה זה מציאות של ילד שנולד ראשון, ויש לו חלק גדול של אביו, ולכן הוא נוטל פי שנים וכמו שהגמ' אומרת בכתובות 'את' – 'לרבות את אחיך הגדול', וא"כ מה שייך לקנות מעשיו את בכורה ואת כל המציאות שלו? רק הפשט לקנות את כל החלק הטוב, וכמו שאצל ישמעאל יצאו הסיגים ונתברר החלק הטוב ביצחק, כך יעקב קנה את ה'בכורה' - זה החלק הטוב שנתברר מיצחק.

ב'באר מים חיים', מובא על הפסוק "ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת וגו'": "**בשביל שאחר כך**

יצא אחיו ומוכח מזה שהוא היה ראשון ליצירה כמאמר חז"ל (בראשית רבה ס"ג, ח') משל לשפופרת הנכנסת ראשונה תצא אחרונה וכו' ועל כן וידו אוחזת בעקב עשו להראות לכל אשר בדין מעכבו וכי הוא הראשון ליצירה ועל כן ויקרא שמו יעקב ואמרו חז"ל (עיין רש"י כאן) הקדוש ברוך הוא קרא אותו יעקב או אביו, זה הכל למען ידעו כל הדורות הבאים אחריהם כי הבכורה של יעקב הוא בדין האמת כי הוא הראשון ליצירה ואחר יציאתם לאויר העולם היה יעקב מעכבו לזכרון כי הוא היה צריך לצאת תחילה אם לא מחמת השפופרת שפיה קצרה שבהכרח הנכנם ראשון יצא אחרון כאמור".

ואח"כ הוא מביא עוד: "עוד יאמר ויקרא שמו יעקב על שם העקב כי הן הצדיקים תחילתן יסורין וסופן שלוה כאומרם ז"ל (בראשית רבה ס"ו, ד') ולזה הקדוש ברוך הוא קרא שמו יעקב לומר הצלחתו הוא בעקב ובסוף לא בתחילה".

'כי ציד בפיו' – הבירורים (והניצוצות) שהיו אצל עשיו

ובהמשך הפרשה הוא מביא על הפסוק: "ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם". שאברהם ביקש שלא ימצא פסול בזרעו, ולזה ביקש את רבקה ויצחק הצדיקים שעל ידם יתוקן הכל, ולא ימצא פסולת בזרעו וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י' א) שאמר חזקיה לישעיהו הב לי ברתך אולי על ידי זכותא דידי ודידך הוין לי בנין דמעלי וכו'.

ואומר הבאר מים חיים: "ואבן כל זה לא הועיל כי הן אמת אשר אפשר ביצחק לא היה עוד שום פסולת וזוהמא כי כבר יצא זוהמת אברהם בישמעאל, ומעת הגמל את יצחק אמרו חז"ל (בראשית רבה נ"ג, י') שנגמל מיצר הרע ואחר כך נתקדש בהר המוריה, ואך רבקה אמנו מצד שהיה אביה רשע ואחיה רשע וכל משפחתה רשעים, והיא אשה בחינת הנוקבא המלאה דינים לא יכלה להתגבר כל כך על כל הרע הזה והיה נמצא בה עוד איזה זוהמא ופסולת מאביה ואחיה, ונודע אומרם (בבא בתרא ק"י א) רוב בנים דומין וכו' וכמו שכתב הרב הקדוש בעל אור החיים וללה"ה ועל כן הוכרח לצאת ממנה עשו הרשע לשטף בטנה לשאוב כל הזוהמא והפסולת, שיצא יעקב נקי וזך מכל וכל ועל כן היה נמצא בעשו נשמות מתוקנים היטב כמו נשמות שמעיה ואבטליון ושאר גירי צדק הבאים מאתו כי זה היה מכח יצחק אבינו שהניח קדושתו בו".

ובזה מבואר מה שעשיו לכאורה היה גדול מיצחק, כי יצחק חשב שעשו יש לו 'ציד בפיו', הפשט שיש לו בתוך הפה נפשות משמעיה ואבטליון ולכן הוא הסתכל עליו בצורה אחרת, ויצחק אמר לו 'שא נא כליך', היינו שצריך לרומם את הכלים שלו של שפיכות דמים וירומם אותם לעבודת ה'. וזה השני גדיי עיזים אחד לפסח ואחד לחגיגה, שיצטרך לקחת אותם לצורך מצוה כך הוא יעלה אותם.

ובזה מתורץ למה הוא ביקש להביא מהציד, הרי חז"ל אומרים 'זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך', וא"כ יצחק אבינו היה עשיר גדול, ולא הוצרך להביא מהשדה ציד? והתורה מלמדת אותנו שאפילו שעשיו נולד בטבעים רעים, אבל אנחנו יודעים שאין דבר רע יורד מן השמים ואפילו התכונות הרעות כמו רציחה הקב"ה לא מביא את זה רק בשביל להעלות את

זה לקדושה, וממילא כמו שהקב"ה בורא הרבה אנשים וכל אחד יש לו תכונות נפש אחרות, מפני שלכל אחד יש לו תפקיד מיוחד.

וכמו שרבינו מביא בתורה לד 'ליכא למעבד כעובדא דאבא אומנא', ואבא אומנא היה מקיז דם ואביי היה יושב ולומד, כי לכל אחד היה תפקיד מיוחד בעולם. וכך יצחק חשב שעשיו יש לו תפקיד של שופך דמים אבל על ידי זה וכל להגיע למדרגות גבוהות, ואף שנראה שזה תכונות רעות אבל אם הוא יכנים את זה לעבודת השי"ת הוא יוכל להגיע למדרגות גדולות. והיסוד הזה שאין רע והכל זה רק טוב והאדם צריך לתקן את תכונותו ולהעלות הכלל השי"ת.

'כסליו' כנגד בנימין – שמבטחו בה'

היום זה ר"ח כסליו, רבינו מביא (ליקו"מ תנינא ז) על 'וירא ה' כי סר לראות', שזה ר"ת 'כסליו'. לכאורה היה צריך לומר 'חנוכה', מה זה הענין של כסליו? אנחנו מוצאים בירושלמי ר"ה (פ"א) וכן מובא במדרש, שחודש כסליו זה כנגד שבט בנימין שנאמר בו 'ידיד ה' ישכון לבטח', שיש לו מבטח בה', וזה רומז לנס של חנוכה, שזה לא היה כדרך הטבע כלל, ואילו הנס של פורים כמעט היה קרוב לטבע בעיני העולם שנתהפך לטובה. אבל בחנוכה שהיה מלחמה על ידי אנשים מתי מספר, ואף אחר שנתווסף עליהם עוד אנשים, אבל מ"מ נחשבו היוונים שולטים בכיפה של העולם. וזה היה 'מבטח עוז' שהיה לכהנים כי אין מעצור לה' להושיע בין רב למעט, וזהו 'רבים ביד מעטים' כי אז היה מבטח עוז לישראל.

ובחודש כסליו יש לכל אחד מישראל מבטח עוז שיכול לקנות עולמו בשעה אחת, שעל ידי זה היה מבטח עוז לישראל בקב"ה וכמו שכתוב בזוה"ק על הפסוק 'עוז לו בך מסילות בלבבם', אך יפנה עצמו לדברי תורה וכמו שכתוב פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. וזה החודש הזה שכל אחד יכול להתברר בעמקי הלב ולקשור עצמו להשי"ת, עורה למה תיקן יש שינה בחינה שיש צער ויגון וזהו 'עורה למה תישן'.

השי"ת יעזור שיהיה החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו, וזה מכח ראש חודש שהוא שורש התשובה, השי"ת יעזור שנזכה לשוב בתשובה, ונתחדש בתורה ויראת שמים, והשי"ת יעזור שנזכה כמו בחנוכה שהמנורה נדלקת, וכך נחדש את עצמנו בקדושת שבעת הנרות של חנוכה ונזכה לאור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורה, ונזכה לגאולה שלמה בב"א.

זכות הרבים מגליון זה תעמוד לרפואתם של:

עדן בת שרית ושרון בן נעימה

יורם בן שושנה מיה בת עדי

בתוך שאר חולי ישראל אמן

לרפואת

הרב רועי יאיר בן חגית נעמי

בתושח"י